เอกสารประกอบการประชุมสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ปี 2547
8-9 กันยายน 2547

ห้องย่อยที่ 10

WA
541
ส6915
2547 ฉ.2
สมัชชา

พ.ร.บ.สุขภาพฯ... เส้นทางสู่สุขภาวะ"

2755

เนื้อหาสำคัญ

1. หลักการของ (ร่าง)พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ
2. ความเป็นมา-เป็นไป
3. สาระสำคัญของ (ร่าง)พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ
4. มี พ.ร.บ.สุขภาพฯ แล้วประชาชนจะได้อะไร ?
5. ประเด็นคำถาม/ประเด็นที่เป็นข้อสงสัยของสังคม
6. กรณีตัวอย่างความสำเร็จของการนำเนื้อหาใน (ร่าง) พ.ร.บ.สุขภาพไปใช้ในพื้นที่
7. บทสรุป

WA 541 ส691ร 2547 ฉ.2

"(ร่าง) พ.ร.บ.สุขภาพฯ...เส้นทางสู...
สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ

1. หลักการของ(ร่าง) พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ

1.1 วิธีคิดระบบสุขภาพ

หลักการของ **(ร่าง)** พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ มาจากวิธีคิดใหม่เรื่องระบบสุขภาพ ที่มองว่าสุขภาพไม่ใช่เพียงเรื่องอวัยวะและโรคเท่านั้น โดยนิยาม สุขภาพว่า คือ**ผลรวมของสังคมที่เกิดจากปัจจัยและผลกระทบจากระบบย่อยต่าง ๆ ทั้งหมดที่มีอยู่ในสังคม และ สุขภาพดี หมายถึง สุขภาวะทั้งทางกาย ทางจิต ทางสังคมและทางปัญญา** รูปธรรมคือ เจ็บป่วยน้อย มีอยู่มีกินอย่างเพียงพอและปลอดภัย อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่สะอาด มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีชีวิตในสังคมที่ดีงาม ใช้ภูมิปัญญา ชาวบ้านและพืชผักสมุนไพรในบ้านแทนการพึ่งพาหรือใช้เทคโนโลยีทางการแพทย์และยาจากต่างประเทศที่เกินความจำเป็น ดังนั้นระบบสุขภาพที่เราพูดกันชวนกันปฏิรูปจึงหมายถึงระบบและการจัดการทั้งหมดที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ เป็นระบบที่ซ้อนกันอยู่กับเรื่องของชีวิตและสังคม เป็นระบบที่เกี่ยวข้องกับทุกคนทุกฝ่ายในสังคม

1.2 ความมุ่งหมายของ(ร่าง)พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ

- **ให้เป็นเครื่องมือการทำงานร่วมกันของคนในสังคม**

เป็นการจัดระบบกลไกเพื่อขับเคลื่อนกรอบสุขภาพออกจากระบบบริการการแพทย์ไปสู่ระบบสุขภาพโดยรวมหรือสุขภาวะที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับระบบสังคมทั้งมวล

- **เป็นโอกาสให้สังคมได้มีการเคลื่อนไหว** ผู้คนได้มีเวทีมีโอกาสถกแถลงและอภิปราย ใช้เหตุผลในการจัดการทุกบริบทที่เกี่ยวข้องกับสุขภาวะของตนเองครอบครัวและชุมชน เป็นการชวนกันปฏิรูปความคิดและพฤติกรรมสุขภาพนำไปสู่การปฏิรูประบบที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพไปพร้อมๆ กัน

- **บูรณาการทำงานตามยุทธศาสตร์ สามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขา** คือมีการทำงานเชื่อมโยง 3 ประสาน คือระหว่าง ฝ่ายนโยบายทั้งรัฐบาลและราชการ ฝ่ายวิชาชีพและวิชาการ และฝ่ายประชาชนและสังคม

1.3 ความสำคัญของ พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ

นพ.ประเวศ วะสี ราษฎรอาวุโส กล่าวถึง (ร่าง) พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติไว้ว่า **(ร่าง)พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ** เป็นการออกแบบเครื่องมือสนองตอบเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 เป็นระบบแรกที่จะสร้างกลไกเปิดให้คนไทยทุกคนร่วมกันขับเคลื่อนสังคมไปสู่สังคมที่มีความสุขและมีความถูกต้อง

(ร่าง)พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ เป็นสิ่งประดิษฐ์ใหม่ในทางสังคมที่จะทำให้ทุกฝ่ายเข้ามาร่วมคิด ร่วมทำงานอย่างอิสระและสร้างสรรค์เพื่อแก้ทุกข์ สร้างสุขด้วยกัน กระบวนการยกร่างและการใช้พระราชบัญญัตินี้ขับเคลื่อนไปสู่การสร้างสุขภาพหรือสุขภาวะจึงเป็นกระบวนการถักทอสังคมเข้ามาร่วมกันด้วยใจที่จะร่วมทุกข์ร่วมสุข ร่วมคิด ร่วมทำ อย่างไม่ทอดทิ้งกัน โดยมีพระราชบัญญัตินี้เป็นเครื่องมือ

2. ความเป็นมา - เป็นไป

2.1 ปี พ.ศ.2540 ประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ นำไปสู่การปรับทิศทางของบ้านเมืองครั้งใหญ่ ซึ่งเอื้อต่อการปฏิรูประบบสุขภาพอย่างมาก **ปี พ.ศ.2542** คณะกรรมาธิการการสาธารณสุข วุฒิสภา ชุดที่มี ศ.นพ.ประสพ รัตนากร เป็นประธาน ได้จัดทำรายงาน **"ระบบสุขภาพประชาชาติ"** เพื่อเป็นข้อเสนอต่อการปฏิรูประบบสุขภาพที่สืบเนื่องจากรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ.2540 ซึ่งรายงานฉบับนี้นับได้ว่าเป็นฐานงานสำคัญที่นำไปสู่การจัดทำ(ร่าง)พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติในเวลาต่อมา

2.2 ปี พ.ศ. 2543 รัฐบาลออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีตั้งคณะกรรมการปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ (คปรส.) เพื่อจัดทำร่างพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ เพื่อเป็นกฎหมายแม่บทด้านสุขภาพให้สำเร็จภายในเวลาไม่เกิน 3 ปี ต่อมาขยายเป็นไม่เกิน 5 ปี (ไม่เกิน สิงหาคม 2548) มีสำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ (สปรส.) เป็นฝ่ายเลขานุการ

2.3 ปี พ.ศ. 2544 – 2545 มีกระบวนการยกร่างพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ โดยระดมความร่วมมือจากทุกฝ่ายในทุกจังหวัด ทั้งฝ่ายประชาชน นักวิชาการ หน่วยราชการ และภาคการเมือง รวมกว่า 3,000 เครือข่าย มีผู้เข้าร่วมกระบวนการหลายแสนคน จนสามารถยก **"ร่าง พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ ฉบับ 24 กันยายน 2545 "**

2.4 ตุลาคม–พฤศจิกายน 2545 มีการรณรงค์รวมพลังสร้างสุขภาพตามรอยพระยุคลบาท โอกาสนี้มีประชาชนชาวไทยร่วมลงชื่อแสดงเจตนารมณ์สนับสนุน(ร่าง)พระราชบัญญัติสุขภาพ

แห่งชาติถึง 4.7 ล้านคน รายชื่อทั้งหมดได้มอบให้ประธานรัฐสภา (นายอุทัย พิมพ์ใจชน) ที่ห้องสนามหลวง เมื่อวันที่ **7 พฤศจิกายน 2545**

2.5 วันที่ 8 สิงหาคม 2545นายกรัฐมนตรี (พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร) ได้ประกาศคำสัญญาต่อผู้เข้าประชุมในเวทีสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ปี 2545 ว่า **รัฐบาลรับเป็นเจ้าภาพเสนอกฎหมายแทนประชาชน**

2.6 ร่างพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติถูกนำเสนอสู่รัฐบาลและรอการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2545 – มกราคม 2546 เป็นเวลา 15 เดือน โดยมิทราบสาเหตุแน่ชัด หลายฝ่ายมีความเห็นว่ารัฐบาลอาจคิดว่าเป็นการซ้ำซ้อนกับพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (30บาทรักษาทุกโรค) ที่เป็นแนวนโยบายหลักของรัฐบาล

2.7 วันที่ 27 พ.ค.47 ประชาคมสุขภาพพื้นที่พร้อมตัวแทนเครือข่ายต่างๆ กว่า 50 เครือข่าย เห็นสมควรใช้สิทธิพลเมืองตามรัฐธรรมนูญมาตรา 170 เชิญชวนประชาชนร่วมลงชื่อและรวบรวมรายชื่อประชาชน 150,000 ชื่อ เสนอร่างพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติฉบับประชาชนต่อประธานรัฐสภา

2.8 วันที่ 14 ก.ค.47 (ร่าง)พระราชบัญญัติสุขภาพฉบับรัฐบาลผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการกลั่นกรองและได้เสนอให้คณะรัฐมนตรีอนุมัติเมื่อวันที่ **10 ส.ค.47** ซึ่งขณะนี้อยู่ในกระบวนการของคณะกรรมการกฤษฎีกา

2.9 ส.ค. 47 (ร่าง)พระราชบัญญัติสุขภาพฉบับประชาชนซึ่งผ่านการตรวจสอบรายชื่อจากรัฐสภาแล้วกำลังถูกยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง(กกต.) เพื่อตรวจสอบสิทธิต่อไป ซึ่งเมื่อตรวจสอบรายชื่อประชาชนผู้มีสิทธิเสนอกฎหมายได้เกิน 5 หมื่นคน (ร่าง) พ.ร.บ.สุขภาพฯ จะถูกบรรจุเป็นวาระเข้าสู่การพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรต่อไป

3. สาระสำคัญของ(ร่าง) พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ

(ร่าง)พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติที่คนไทยหลายแสนคนช่วยกันยกร่างขึ้นมา ประกอบด้วยสาระ 6 หมวดหลักรวม 93 มาตรา มีจุดเด่นที่สำคัญ ได้แก่

3.1 สร้างระบบและกลไกที่เป็นรูปธรรมให้ทุกฝ่ายในสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ (ร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ผลักดัน ติดตาม กำกับ ตรวจสอบในทุกเรื่องที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพคนไทยและสุขภาวะของสังคมไทย) **ตามเจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 มาตรา 76** ที่ว่า

"รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองรวมทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ" โดยผ่านการทำงานของ**คณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (คสช.)** และกระบวนการจัด**สมัชชาสุขภาพ**ในระดับต่างๆ ซึ่งเป็นการทำงานอย่างใกล้ชิดระหว่างภาคประชาชน –ภาควิชาการ – ภาคราชการและการเมือง **(ม.34 – 63)**

3.2 ขยายขอบเขตเรื่องสุขภาพกว้างออกไปถึงเรื่องสุขภาวะทางกาย – ใจ – สังคม และปัญญา ไม่ใช่เพียงเรื่องการบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขเท่านั้น โดยกำหนดให้สุขภาพหรือสุขภาวะเป็นอุตมการณ์ของชาติและเป็นเป้าหมายของการพัฒนาบนฐานคิดเรื่องความพอดีพอเพียง ไม่ถือเอาเงินเป็นสิ่งสูงสุด **(ม.5-7)**

3.3 กำหนดสิทธิด้านสุขภาพไว้ชัดเจนสืบต่อจากรัฐธรรมนูญ เช่น สิทธิในการดำรงชีวิตในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ (ม.8) สิทธิด้าน สุขภาพของหญิง เด็ก คนพิการ คนสูงอายุและคนด้อยโอกาสในสังคมที่ต้องได้รับการส่งเสริมคุ้มครองดูแลอย่างสอดคล้องกับความจำเพาะของคนกลุ่มต่างๆ (ม.9) สิทธิที่จะได้รับการตรวจสุขภาพตามระยะเวลาที่เหมาะสม (ม.14) สิทธิในการรวมตัวกันจัดบริการสุขภาพเพื่อการพึ่งตนเอง (ม.12) สิทธิในการร้องขอให้มีการประเมินและมีส่วนร่วมในการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพจากนโยบายสาธารณะ (ม.21) สิทธิในการแสดงความจำนงที่จะปฏิเสธการรักษาพยาบาล เพื่อการตายอย่างสงบและมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ (ม.24)

3.4 มีการกำหนดหน้าที่ด้านสุขภาพ เช่น บุคคล ครอบครัวและชุมชนมีหน้าที่สร้างเสริมสุขภาพของตนเองและคนในชุมชนและต้องรับผิดชอบต่อการกระทำที่คุกคามสุขภาพคนอื่น (ม.25)

3.5 มีการกำหนดให้รัฐต้องส่งเสริม สนับสนุน และคุ้มครองความมั่นคงด้านสุขภาพ เพื่อไม่ให้คนไทยต้องเสียสุขภาพ บาดเจ็บ ล้มตาย หรือพิการโดยไม่สมควร (ม.32–33)

3.6 จะทำให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพ การแพทย์แผนไทย ภูมิปัญญาหมอพื้นบ้านได้รับการยอมรับตามกฎหมาย และมีการพัฒนาอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรมมากขึ้น (ม.80–82)

3.7 ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนในการดำเนินงานด้านสุขภาพอย่างเป็นรูปธรรม มากขึ้น (ม.34, 67, 70, 76 เป็นต้น)

3.8 ให้ความสำคัญกับการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพอย่างเสมอกัน และให้มีการเสริมสร้างความเข้มแข็งองค์กรคุ้มครองผู้บริโภคอย่างเป็นรูปธรรม (ม.78, 79(4) เป็นต้น)

3.9 มีการกำหนดแนวนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านสุขภาพไว้ 6 เรื่อง เพื่อให้สังคมใช้เป็นแนวทางร่วมกันในการขับเคลื่อนระบบสุขภาพสำหรับอนาคต **(ม.64-88)**

4. มี พ.ร.บ.สุขภาพฯ แล้วประชาชนจะได้อะไร ?

4.1 มีกลไกระดับชาติและท้องถิ่นที่เปิดให้ทุกฝ่ายในสังคมเข้าร่วมกันคิดและทำเรื่องสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ โดยผ่าน **คณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (คสช.)** ที่จะช่วยรัฐบาลทำงานสุขภาพอย่างบูรณาการ โดย คสช.จะทำหน้าที่เสนอแนะ ประเมิน ติดตามและประสานจัดกลไกเพื่อให้เกิดนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านสุขภาพที่บูรณาการจากความคิดเห็นของทุกภาคส่วนในสังคม

4.2 มีเวทีแสดงความคิดเห็นและผลักดันการพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพของคนทุกฝ่ายในสังคม ที่เรียกว่า **"สมัชชาสุขภาพ"** ที่รัฐต้องให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง

4.3 ได้ช่องทางและโอกาสในการร่วมกำหนดนโยบายและการจัดการด้านสุขภาพที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนทั้งในระดับท้องถิ่นจนถึงระดับชาติ

4.4 ได้เครื่องมือทำงานด้านสุขภาพร่วมกันของทุกภาคส่วนในสังคม ที่จะปกป้องคุ้มครองสิทธิที่จะมีสุขภาพดีของทุกคนและส่งเสริมการทำหน้าที่ของทุกฝ่ายให้เหมาะสม

4.5 ได้กลไกและช่องทางช่วยกันคิดช่วยกันทำเพื่อแก้ปัญหาสุขภาพ ช่วยรัฐบาลและฝ่ายวิชาชีพที่ต้องทำงานเพื่อสุขภาพตามลำพัง

4.6 ในระยะยาวคนไทยจะป่วย พิการ และตาย โดยเหตุอันไม่สมควรลดลง ค่าใช้จ่ายทางด้านสุขภาพจะลดลง หรือเพิ่มขึ้นน้อย

5. ประเด็นคำถามหรือประเด็นที่เป็นข้อสงสัยของสังคม

● **ทำไมต้องออกเป็นกฎหมาย?**

ที่ต้องออกเป็นกฎหมายมหาชน เพราะต้องการให้ทุกฝ่ายนำไป**เป็นหลักในการปฏิบัติ**และต้อง**จัดตั้งกลไก**เพื่อดูแลระบบสุขภาพอย่างยั่งยืนโดยเน้นให้กลไกภายใต้ พ.ร.บ.นี้สนับสนุนกระบวนการพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพแบบมีส่วนร่วมตามแนวคิด **"สร้างนำซ่อม"**

● **(ร่าง)พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ ก้าวก่ายงานของรัฐบาลและกระทรวงสาธารณสุขหรือไม่**

ไม่ก้าวก่าย แต่จะหนุนเสริมกัน เพราะ(ร่าง)พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติเป็นกฎหมายมหาชนที่ครอบคลุมหลักการ แนวคิด ทิศทางและมาตรการต่างๆ อย่างกว้าง **กลไกในร่าง พระราชบัญญัติไม่ใช่กลไกอำนาจที่จะไปแย่งงานของรัฐบาลและกระทรวงต่าง ๆ มาทำ** ตรงกันข้ามจะเป็น **กลไกตัวช่วย** (ร่วมคิด-ร่วมทำ-เชื่อมโยงทุกฝ่ายในสังคม) รัฐบาลและกระทรวงต่างๆ ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับสุขภาพจะทำงานประสบผลสำเร็จได้มากและง่ายขึ้น

● **(ร่าง)พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติกระทบต่อวิชาชีพแพทย์และสาธารณสุขอื่นหรือไม่**

ไม่กระทบในทางเสียหาย ตรงข้ามกลับจะช่วยทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ประกอบวิชาชีพทางการแพทย์และสาธารณสุข

กับประชาชนเป็นไปในทางสร้างสรรค์ และเป็นกัลยาณมิตรกันมากขึ้น เพราะมีกระบวนการส่งเสริมการทำงานและเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง (ม.34, 73(5), 84(4) เป็นต้น

● **(ร่าง) พระราชบัญญัติสุขภาพฯ ซ้ำซ้อนกับพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ หรือไม่**

ไม่ซ้ำซ้อน แต่จะหนุนเสริมกัน เพราะ พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติของรัฐบาล (**30 บาทรักษาทุกโรค**)เป็นเครื่องมือของรัฐบาลจัดระบบให้คนไทยเข้าถึงบริการสาธารณสุขในยามจำเป็นได้อย่างถ้วนหน้าแต่ **(ร่าง)พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติเป็นเครื่องมือของคนไทยทั้งสังคมเปิดให้ทุกฝ่ายเข้ามาร่วมดูแลและรับผิดชอบเรื่องสุขภาพด้วยกันอย่างสมานฉันท์**

แท้จริงแล้ว**(ร่าง)**พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติเป็นกฎหมายแม่บทด้านสุขภาพ ครอบคลุมระบบสุขภาพ-สุขภาวะในทุกมิติกว้างกว่า พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ซึ่งมุ่งปฏิรูปเฉพาะในส่วนของระบบบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขเป็นสำคัญ **(ร่าง)**พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติจะเป็นส่วนเสริมให้พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติดำเนินไปได้อย่างเข้มข้นและสมบูรณ์ยิ่งขึ้นโดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างสุขภาพอย่างกว้างขวางชัดเจนขึ้น จึงช่วยหนุนเสริมพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพฯ ของรัฐบาลได้เป็นอย่างดี (ดูตาราง)

ตารางเปรียบเทียบ (ร่าง)พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ...กับ พระราชบัญญัติหลักประกัน สุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545

(ร่าง) พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ	พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ
1. ทำโดยมี 3 ฝ่ายร่วมกันเป็นเจ้าของ (ฝ่ายการเมือง/ราชการ - ฝ่ายประชาชน - ฝ่ายวิชาการ/วิชาชีพ) ● เริ่ม สิงหาคม 2543 กำหนดให้เสร็จใน 3 ปี	รัฐบาลเป็นเจ้าของ ● เริ่มมีนาคม2544 กฎหมายประกาศใช้ใน ปี 2545
2. มุ่งการปฏิรูประบบสุขภาพทั้งระบบ (total health systems) อย่างเป็นพลวัต	มุ่งปฏิรูประบบบริการสาธารณสุข (health care system) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของระบบสุขภาพ
3. เป็นกฎหมายมหาชน ที่เป็นเครื่องมือสำหรับให้ทุกฝ่ายในสังคมใช้ร่วมกัน ● กฎหมายแม่บทระบบสุขภาพหรือธรรมนูญสุขภาพ ● วางปรัชญา ทิศทาง กลไก และมาตรการสำคัญๆ ของระบบสุขภาพที่เน้นการมีส่วนร่วม ● ไม่ลงรายละเอียดวิธีปฏิบัติ	เป็นกฎหมายในรูปเครื่องมือบริหารของรัฐบาล ● ปฏิรูประบบการเงินการคลังเพื่อให้ประชาชนมีหลักประกันการเข้าถึงบริการสาธารสุขอย่างถ้วนหน้า ● มีรายละเอียดวิธีปฏิบัติ

(ร่าง) พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ	พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ
4. กำหนด ● หลักการทั่วไปสิทธิ หน้าที่ และความมั่นคงด้านสุขภาพที่เน้น **สร้างนำซ่อม** ● กลไกเสนอแนะนโยบายและยุทธศาสตร์ สุขภาพที่เปิดให้ 3 ฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วม (รัฐธรรมนูญ 2540 ม.76 และอื่นๆ) ● แนวนโยบายและยุทธศาสตร์สุขภาพให้กลไกนโยบายฯ ใช้ประกอบการทำงาน **ไม่ก้าวล่วงอำนาจบริหารของรัฐบาล**	กำหนด ● วิธีปฏิบัติทางการเงินการคลังเพื่อจัดบริการสาธารณสุขแก่ประชาชน ● กลไกดูแลการบริหารการเงินการคลังและการจัดบริการสาธารณสุข (รัฐธรรมนูญ 2540 ม.52) **เป็นการใช้อำนาจบริหารของรัฐบาลโดยตรง**
5.เป็นร่มให้เกิดการปฏิรูป ปรับปรุงและพัฒนาระบบย่อยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพอย่างมีส่วนร่วมและเป็นพลวัต	ทำให้เกิดการปฏิรูปในส่วนของระบบบริการสาธารณสุขซึ่งเป็นระบบย่อยของระบบสุขภาพแห่งชาติที่เป็นรูปธรรม (สอดคล้องกับทิศทางที่วางอยู่ (ร่าง) พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ

6. กรณีตัวอย่างความสำเร็จของการนำเนื้อหาใน (ร่าง)พ.ร.บ. สุขภาพฯ ไปใช้ในพื้นที่

6.1 ความสำเร็จจากกระบวนการสมัชชา

หลักการสำคัญของการนำ (**ร่าง**) พ.ร.บ.สุขภาพฯ ไปใช้ในพื้นที่ มาจากแนวคิดว่า ประเด็นสุขภาพเป็นประเด็นหนึ่งที่ต้องการการมีส่วนร่วมตั้งแต่ระดับนโยบายและยุทธศาสตร์ไปจนถึงการปฏิบัติ จึงควรวางระบบและกลไกที่เปิดให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรม โดยออกแบบกลไกคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (**คสช.**) ให้เป็นเครื่องมือสร้างนโยบายและยุทธศาสตร์สุขภาพร่วมกัน และเปิดช่องทางให้ประชาชนในสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดและทำเรื่องของสุขภาพอย่างกว้างขวาง ในนามของ **สมัชชาสุขภาพ**

แนวคิดเรื่องสมัชชาสุขภาพจึงเกิดขึ้น โดยหวังให้เป็นเวทีหรือกระบวนการที่ฝ่ายต่าง ๆในสังคมเข้ามาทำงานเรื่องนโยบายและยุทธศาสตร์สุขภาพร่วมกันอย่างเคียงบ่าเคียงไหล่ โดยแต่ละฝ่ายไม่ว่าจะเป็นหน่วยราชการ เอกชน ประชาชน หรือองค์กรภาคีต่าง ๆ ยังคงเป็นอิสระไม่ขึ้นแก่กันและกัน ไม่ใช่เป็นการจัดองค์กรหรือโครงสร้างใหม่ขึ้นมา

ถึงแม้ปัจจุบันนี้ยังไม่มี (**ร่าง**) พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติที่เป็นกฎหมายอย่างถูกต้อง และยังไม่มีคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (**คสช.**) เป็นกลไกรองรับการทำงาน แต่ที่ผ่านมาภาคประชาชนได้มีการนำกระบวนการสมัชชาไปใช้เป็นเครื่องมือ

ในการทดลองใช้ พ.ร.บ.สุขภาพในพื้นที่อย่างหลากหลาย ก่อให้เกิดการเคลื่อนไหวถักทอสังคมเข้าด้วยกันกลายเป็นภาพความงดงามของความร่วมมือสร้างสุขภาวะของสังคมร่วมกัน ดังกรณีตัวอย่างความสำเร็จของกระบวนการสมัชชาสุขภาพในแง่มุมต่างๆ ที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้

สมัชชาจังหวัดน่าน

จังหวัดน่าน มีการก่อกระบวนการสมัชชาสุขภาพในหลายลักษณะ ทั้งที่แฝงอยู่ในกระบวนการทางสังคมในภาพรวมและเฉพาะเรื่อง โดยมีจุดแข็งคือการมีพื้นฐานกระบวนการประชาสังคมอันเข้มแข็งเป็นวัฒนธรรมดั้งเดิมของคนน่าน เมื่อประเด็นสุขภาพได้ถูกหยิบยกมานำเสนอและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเวทีประชาคมน่านจึงเกิดความสนใจและติดตามความเคลื่อนไหวแนวคิดระดับชาตินี้มาตลอดตั้งแต่ ปี พ.ศ.2541 จนถึงปัจจุบัน จากการติดตามแนวคิดระดับชาติ พัฒนามาเป็นการเสนอแนวคิดต่อสาธารณะและเสนอความเห็นต่อประเด็นสุขภาพในพื้นที่ มีการหนุนเสริมกระบวนการความร่วมมือระหว่างเครือข่ายที่ได้ผ่านการทำงานร่วมกันมาก่อนและขยายการเชื่อมโยงสัมพันธ์กับกลุ่มบุคคล องค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคการเมือง และภาคประชาชน กว้างออกไปกลายเป็นทุนทางสังคมในการจัดกระบวนการสมัชชาสุขภาพระดับพื้นที่ ตั้งแต่ระดับตำบล อำเภอ จนถึงระดับจังหวัด จากการทำงานร่วมกันในประเด็นสุขภาพขยายผลกระบวนการสมัชชาไปสู่การขับเคลื่อนในเรื่อง/ประเด็นทางสังคมอื่นๆ เช่น สื่อสารสาธารณะ การพัฒนานโยบายสาธารณะระดับท้องถิ่น เป็นต้น

ความสำเร็จของกระบวนการสมัชชาสุขภาพจังหวัดน่าน ฉายชัดด้วยภาพของการจัดเวทีประชาคมในประเด็นสุขภาพพื้นที่ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 และพัฒนาสู่การจัดสมัชชาสุขภาพจังหวัดน่านปีตั้งแต่ปี 2545 จนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะในปี 2547 นี้จังหวัดน่านได้มี

กระบวนการพัฒนาความคิดเห็นจากพื้นที่ไปสู่การกำหนดประเด็นสุขภาพของจังหวัดคือ **การพัฒนาระบบสุขภาพคนน่าน กับการบริหารงานแบบบูรณาการ (CEO)** ภายใต้ประเด็นร่วมนี้มีการจัดเวทีสมัชชาสุขภาพจังหวัดน่านขึ้น เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยน/รับฟังความคิดเห็น/ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการพัฒนาในพื้นที่ พร้อมๆ กันนี้ก็มีทีมวิชาการศึกษาวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวข้องมาใช้เป็นฐานความรู้ในการสังเคราะห์ข้อเสนอที่ได้เป็นข้อเสนอเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์เสนอต่อผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อผลักดันสู่การปฏิบัติในพื้นที่ต่อไป

นอกจากได้ข้อเสนอเชิงนโยบายดังกล่าวแล้ว ความสำเร็จอันเป็นผลสืบเนื่องจากกระบวนการสมัชชาจังหวัดน่านคือ ความสามารถในการเชื่อมโยงภาคส่วนต่างๆ เข้ามาร่วมคิด ร่วมทำงานสุขภาพ ทั้งภาคราชการ การเมือง องค์กรเอกชน และองค์กรภาคประชาชน เป็นการเปิดพื้นที่ใหม่ในการทำงานและสร้างคุณค่าใหม่ให้กับระบบสุขภาพที่ทับซ้อนกันหลายมิติให้เห็นชัดเจนขึ้น โดยเฉพาะการเปิดโอกาสให้มีการผสมผสานการแพทย์พื้นบ้าน พิธีกรรมความเชื่อท้องถิ่นเข้ากับระบบการแพทย์แผนปัจจุบันในพื้นที่ได้อย่างดี

สมัชชาจังหวัดเชียงราย

จังหวัดเชียงรายมีภาพความสำเร็จของกระบวนการสมัชชาคล้ายๆ จังหวัดน่านคือ มีกระบวนการคัดเลือกประเด็นจากการมีส่วนร่วมในระดับพื้นที่ มีกระบวนการสังเคราะห์ข้อเสนอเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ ตลอดจนการยื่นข้อเสนอต่อผู้มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย

จุดเด่นของกระบวนการสมัชชาจังหวัดเชียงราย อยู่ที่กระบวนการเตรียมทีมงาน การเตรียมประเด็นและการสังเคราะห์ข้อเสนอรายประเด็นเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ โดยในส่วนของ

การเตรียมทีมงาน มีการแบ่งฝ่ายรับผิดชอบงานชัดเจน (ฝ่ายบริหาร ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายสื่อ ฝ่ายจัดการและการค้นหานวัตกรรม) มีการจัดทำแผนงานทั้งก่อนจัดงาน ระหว่างจัดและหลังจัดงาน ในส่วนของการเตรียมประเด็นมีการจัดเวทีย่อยระดับอำเภอ/กลุ่มเครือข่ายต่าง ๆเพื่อค้นหาปัญหา สภาพปัญหา แนวทางและข้อเสนอแนะในการแก้ไข เป็นเวทีที่หลากหลายไล่ตามลำดับความคิด คือเริ่มจากเวทีระดมความคิดเห็นต่อประเด็นสุขภาพย่อย ๆที่กำหนดขึ้น เวทีนำเสนอประสบการณ์ความสำเร็จจากการแก้ปัญหาในพื้นที่ของกลุ่มเครือข่ายต่าง ๆ ต่อด้วยเวทีเสวนาหาทางออก/ข้อเสนอแนะจากกลุ่มต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องแยกตามบทบาทที่มีต่อปัญหา จากนั้นทีมวิชาการนำข้อมูลที่ได้จากเวทีไปสังเคราะห์เป็นข้อเสนอเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ ข้อเสนอที่ได้แบ่งเป็นข้อเสนอต่อภาคราชการ ภาคการเมืองและสื่อสาธารณะ ข้อเสนอดังกล่าวได้ยื่นต่อภาคราชการคือผู้ว่าราชการจังหวัดและภาคการเมืองท้องถิ่นคือนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดและประธานชมรมองค์การบริหารส่วนตำบลของจังหวัดเชียงรายรวมถึงสื่อที่มาร่วมงานด้วยซึ่งทุกภาคส่วนรับปากว่าจะนำข้อเสนอดังกล่าวไปปรับใช้ในแผนและยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดและท้องถิ่นต่อไป

สมัชชาจังหวัดมหาสารคาม

กระบวนการสมัชชาสุขภาพจังหวัดมหาสารคามมีจุดแข็งอยู่ที่ผู้ประสานงานจังหวัดและทีมทำงานมีความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดการจัดสมัชชาเป็นอย่างดี และส่วนใหญ่อยู่ในภาควิชาการกับภาคประชาคม ทำให้มีศักยภาพในการประสานเครือข่ายต่าง ๆ ทั้งภาคราชการ วิชาการ องค์กรเอกชน (NGO) และประชาสังคมให้เข้ามาร่วมเป็นทีมทำงานด้วยกันอย่างใกล้ชิด แม้จะยังไม่สามารถประสานความร่วมมือจากภาคการเมืองได้มากนัก โดยประเด็นของสมัชชาจังหวัดในปี 2547 คือ **ข้าวพื้นบ้าน อาหารพื้นเมือง**

รูปแบบของงานมีทั้งการเสวนาด้วยหัวข้อย่อย เช่น **ระบบอาหารโลก สู่ระบบท้องถิ่น เด็กและเยาวชนกับบทบาทในสังคมไทย** มีเวทีการนำเสนอแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และเวทีการจัดทำข้อเสนอตามประเด็นซึ่งทีมวิชาการจะนำไปสังเคราะห์เป็นข้อเสนอเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์เสนอต่อผู้ที่เกี่ยวข้องต่อไป

ภาพความสำเร็จของกระบวนการสมัชชาสุขภาพมหาสารคามจึงเป็นบรรยากาศของงานที่คึกคักมีผู้มาร่วมงานกว่า 350 คน ประกอบไปด้วยเครือข่ายองค์กรชาวบ้าน องค์กรรัฐ องค์กรเอกชน สถาบันการศึกษา นักวิชาการ ปราชญ์ชาวบ้าน นักเรียน นักศึกษา รวมแล้วมากกว่า 30 เครือข่าย นอกจากนี้การเตรียมงานที่ดีทั้งกระบวนการจัดงาน การกำหนดประเด็นและรูปแบบการจัดเวทีที่มีความชัดเจน เป็นระบบ ทำให้ภาพของงานราบรื่นลงตัวตลอดงาน โดยเฉพาะการที่ผู้เข้าร่วมประชุมมีความหลากหลายประกอบกับการเตรียมเอกสาร ข้อมูลทางวิชาการมาสนับสนุนในแต่ละเวทีช่วยให้การระดมความคิดเห็นในประเด็นที่เกี่ยวข้องออกมาค่อนข้างดี ได้ประเด็นข้อเสนอแนะที่ชัดเจน และเจาะลึกถึงสภาพปัญหาในพื้นที่ที่แท้จริง

กระบวนการสมัชชาจังหวัดมหาสารคามสะท้อนภาพความร่วมมือร่วมใจของภาคประชาชนและภาควิชาการได้อย่างดี หากข้อเสนอดังกล่าวได้รับการยอมรับจากภาคราชการและภาคการเมืองผู้มีอำนาจตัดสินใจเชิงนโยบายระดับจังหวัด หรือระดับท้องถิ่นก็จะเป็นประโยชน์อันมหาศาลต่อการพัฒนาจังหวัดมหาสาคามต่อไป

สมัชชาจังหวัดหนองบัวลำภู

กระบวนการสมัชชาหนองบัวลำภูนับได้ว่าประสบความสำเร็จด้วยการใช้กระบวนการสมัชชาเป็นเครื่องมือในการทำงานตั้งแต่กระบวนการค้นหาปัญหาเพื่อมากำหนดประเด็น การระดมความคิดเห็นเพื่อหาทางออก การเตรียมข้อมูลทางวิชาการมาสนับสนุน

จนถึงกระบวนการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้ให้เป็นข้อเสนอเชิงนโยบายที่เป็นรูปธรรม จากข้อมูลเชิงลึกทราบว่าทีมผู้ประสานและแกนการทำงานของจังหวัดหนองบัวลำภู เป็นกลุ่มที่ทำงานด้วยจิตสาธารณะอย่างแท้จริง ประกอบไปด้วยทีมหลักคือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่มีแนวคิดและความสนใจในการทำงานด้านประชาสังคมเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว นอกจากนี้ทีมนี้ยังมีประสบการณ์การทำงานแนวราบเชื่อมกับองค์กร เครือข่ายชาวบ้านมาโดยตลอด สิ่งเหล่านี้ถือเป็นจุดแข็งที่ทำให้ภาพของงานสมัชชาจังหวัดหนองบัวลำภูมีความสมบูรณ์ตรงตามแนวคิดของกระบวนการสมัชชา

กระบวนการสมัชชาหนองบัวลำภู เริ่มจากการทำความเข้าใจกับเครือข่ายเดิมที่เคยทำงานประชาสังคมร่วมกันอยู่แล้วโดยใช้วิธีเชื่อมโยงงานเก่าเข้ากับประเด็นสุขภาพของจังหวัด ซึ่งประเด็นสุขภาพนี้กลุ่มตกลงให้ใช้ข้อมูลปัญหาและแนวทางการพัฒนาจังหวัดหนองบัวลำภูเดิมที่ได้จากเวทีเชิงปฏิบัติการซึ่งจัดโดยเครือข่ายงานประชาสังคมหนองบัวลำภู จากนั้นจึงนำข้อมูลนี้มาต่อยอดด้วยการจัดเวทีระดมความคิดเห็นต่อประเด็นสุขภาพที่กำหนดในระดับเภอ ทุกอำเภอ ซึ่งในเวทีนี้จะมีการเชื่อมองค์กรรัฐ องค์กรเอกชน เครือข่ายประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้านและผู้เกี่ยวข้องต่อประเด็นสุขภาพในพื้นที่มาร่วมคิดในเวที ทำให้ได้ข้อมูลสภาพปัญหา สาเหตุ ข้อเสนอแนะเบื้องต้นทำเป็นเอกสารนำเข้าเพื่อร่วมกันสังเคราะห์ข้อเสนอเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ในเวทีสมัชชาจังหวัดต่อไป

รูปธรรมของความสำเร็จของงานสมัชชาจังหวัดหนองบัวลำภูคือการได้ข้อเสนอเชิงนโยบายต่อผู้เกี่ยวข้อง 4 ฝ่าย คือ 1) รัฐบาล 2) ผู้ว่าราชการจังหวัด 3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ 4) เครือข่ายภาคประชาชน รวมถึงความสามารถในการเชื่อมภาคส่วนต่างๆเข้าด้วยกันจนเกิดการเคลื่อนไหวในประเด็นสุขภาพของสังคมระดับจังหวัดได้ ภาพความร่วมมือดังกล่าวน่าจะยืนยันได้ว่าข้อมูล

ปัญหาและข้อเสนอที่ได้ครั้งนี้คือความจริงและคือสิ่งที่สะท้อนความต้องการอันมาจากคนหนองบัวลำภูอย่างแท้จริง และคงจะเป็นนิมิตหมายที่ดีหากผู้มีอำนาจในฝ่ายต่าง ๆช่วยกันสนับสนุนให้การเชื่อมโยงงานของเครือข่ายต่าง ๆในวันนี้เป็นไปด้วยดีและมีความยั่งยืน และคงจะดียิ่งขึ้นหากฝ่ายต่าง ๆ จะน้อมนำเอาปัญหาและข้อเสนอที่ได้ไปปรับเข้ากับแผนและยุทธศาสตร์พัฒนางานระดับจังหวัดและระดับท้องถิ่นและผลักดันให้เกิดการปฏิบัติจริงในพื้นที่ต่อไป

สมัชชาจังหวัดนครศรีธรรมราช

จังหวัดนครศรีธรรมราช มีจุดเริ่มต้นของการทำงานสมัชชาสุขภาพจากกลุ่มเครือข่ายองค์กรและบุคลากรด้านสุขภาพจำนวนหนึ่งรับหน้าที่เป็นผู้ประสานงานการยก **(ร่าง)** พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติและการจัดสมัชชาจังหวัด ปี 2544 ในนาม **คณะทำงานประสานองค์กรประชาสังคมด้านสุขภาพในจังหวัดนครศรีธรรมราช** โดยเริ่มเชื่อมโยงผู้คนที่สนใจในสุขภาพทั้งภาคราชการ เอกชน อาสาสมัคร ชุมชน ชาวบ้าน นักวิชาการ จัดเวทีพิจารณาประเด็นสุขภาพต่าง ๆ เพื่อร่วมยกร่าง กว่า 10 เวที มีผู้เข้าร่วมนับพันคน และทำให้ในปี 2545 มีองค์กรร่วมจัดงานสมัชชาสุขภาพจังหวัดมากกว่า 40 องค์กร มีผู้เข้าร่วมงานมากกว่า 600 คน ได้เป็นคำประกาศสมัชชาสุขภาพจังหวัดนครศรีธรรมราชเสนอต่อที่ประชุมสมัชชาชาติ วันที่ 8-9 สิงหาคม 2545

พร้อม ๆ กันนี้คณะทำงานชุดดังกล่าวยังได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ให้มีบทบาทในการประสานพัฒนาชุดโครงการสร้างเสริมสุขภาพจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งต้องอาศัยการจัดเวทีเรียนรู้กับเครือข่าย องค์กรต่าง ๆ จำนวนมาก อีกทั้งยังเป็นการสร้างเครือข่ายใหม่ๆ ให้เกิดขึ้นภายใต้โครงการนี้ถึง 20 องค์กร นับเป็นโอกาสดีในการสร้างความสัมพันธ์กับเครือข่ายทั้งจังหวัดซึ่งช่วยให้การทำงานสมัชชาในเวลา

ต่อมาเป็นไปได้ง่ายขึ้น ที่สำคัญคือได้ยกระดับการประสานจากแวดวงประชาสังคมสุขภาพ เข้าสู่ระบบสุขภาพภาครัฐที่กำลังปรับตัวใหม่ภายใต้ระบบราชการที่มีหน่วยงานสุขภาพภาคประชาชนเป็นหน่วยประสานอย่างเป็นทางการกับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด เกิดการจัดประชุมองค์กรด้านสุขภาพร่วมกันได้เป็นแนวทางการทำงานสุขภาพภาคประชาชนที่ชัดเจน และนำข้อมูลที่ได้ไปเชื่อมโยงในเวทีประชุมคณะทำงานจัดสมัชชาสุขภาพ มีการวิเคราะห์สถานการณ์ สุขภาพจังหวัดนครศรีธรรมราชร่วมกันจนได้ประเด็นสุขภาพที่คนนครควรให้ความสำคัญซึ่งนำมากำหนดเป็นประเด็นสมัชชาสุขภาพจังหวัด ปี 2547 ว่า **อาหารปลอดภัยในเมืองนคร**

ความสำเร็จของกระบวนสมัชชาจังหวัดนครศรีธรรมราชอยู่ที่ระบบการบริหารจัดการของทีมแกนนำทำให้ได้กระบวนการและรูปแบบการทำงานที่เป็นลำดับขั้น มีประเด็นที่คมชัดและเป็นหนึ่งเดียว มีการประชุมสมาชิกเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง การประชุมแต่ละครั้งมีประเด็นมีวาระที่จะพูดคุยชัดเจน เตรียมการบ้านก่อนเข้าประชุม มีวิธีการสื่อสาร ติดตามงาน สร้างขวัญกำลังใจให้กับสมาชิกอย่างต่อเนื่อง ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ มีทีมวิชาการจัดทำเอกสารเป็นระบบทั้งก่อนประชุมและหลังการประชุมส่งถึงสมาชิกทุกครั้ง บางครั้งก็แนบข้อมูลวิชาการในประเด็นที่เกี่ยวข้องไปด้วย บรรยากาศของการทำงานจึงจริงจัง มีแผนงานและการประเมินผลปรับแผนเป็นระยะๆ ระบบบริหารจัดการที่ดีนี้เมื่อประกอบกันเข้ากับทุนทางสังคมเดิมคือความสามารถในการเชื่อมโยงเครือข่ายต่างๆ ที่มีอยู่จำนวนมากในพื้นที่เข้าด้วยกันได้จึงทำให้เกิดพลังความร่วมมือในการทำงานจากทั่วทุกสารทิศ

จุดเด่นอีกประการหนึ่งคือ การกำหนดกระบวนการทำงานเป็นลำดับขั้นตามหลักวิชาการ กล่าวคือ เริ่มจากการนำข้อมูลสถานการณ์สุขภาพและข้อมูลสภาพปัญหาที่ได้จากเวทีเชิงปฏิบัติการมาวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWAT

ANALYSIS) จนได้ประเด็นสุขภาพของจังหวัด ต่อด้วยการจัดเวทีเฉพาะกลุ่มเพื่อระดมความคิดเห็นต่อประเด็นสุขภาพเฉพาะพื้นที่ซึ่งเชื่อมโยงกับประเด็นสุขภาพจังหวัด โดยมอบหมายให้เครือข่ายสมาชิกแต่ละกลุ่มเป็นเจ้าภาพในการจัดเวที รวม 25 เวที ทำให้เกิดเวทีทางความคิดที่หลากหลาย ครอบคลุมถึงประเด็นที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่เป็นเจ้าของปัญหาอย่างแท้จริง และยังเป็นกลยุทธ์ในการสร้างความเข้มแข็งให้กับเครือข่ายสมาชิกอีกด้วย นอกจากการระดมความคิดเห็นในประเด็นสุขภาพแล้วยังเพิ่มกระบวนการค้นหานวัตกรรมหรือสิ่งดีดีที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสุขภาพในพื้นที่ของแต่ละกลุ่มเครือข่ายไปพร้อมๆ กัน ซึ่งการค้นพบสิ่งดีดีนี้จะกลายเป็นฐานการเรียนรู้ของกลุ่มเพื่อพัฒนาให้ก้าวหน้ายิ่งๆ ขึ้นไป อีกทั้งยังมีงานสมัชชาสุขภาพจังหวัดเป็นเวทีรองรับการนำเสนอ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความสำเร็จของแต่ละเครือข่าย เปิดโอกาสให้เกิดการเชื่อมโยงเครือข่ายตามประเด็นที่มีความสนใจร่วมกัน เกิดกลไกประสานงานระหว่างภาครัฐ กับภาคประชาชน และระหว่างภาคประชาชนด้วยกันเอง

6.2 ความสำเร็จจากการค้นพบนวัตกรรมสร้างสุขภาพ

นอกจากกระบวนการสมัชชาตามประเด็นสุขภาพในพื้นที่แล้ว ในแต่ละจังหวัดยังมีกระบวนการค้นหานวัตกรรมหรือสิ่งดีดีในการสร้างสุขภาพของแต่ละพื้นที่ไปพร้อมๆ กัน นวัตกรรมเหล่านี้คือแบบอย่างความสำเร็จในการสร้างสุขภาพซึ่งจะกลายเป็นฐานการเรียนรู้และเป็นทุนทางสังคมที่จะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนในประเด็นอื่นๆ อีกทั้งยังเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเครือข่ายอื่นๆ ได้อีกด้วย ตัวอย่างการค้นพบนวัตกรรมการสร้างสุขภาพในพื้นที่ยกมาพอสังเขป ดังนี้

- **หลักสูตรการเรียนรู้ท้องถิ่นเพื่อสุขภาพ** โดยใช้ความรักกำจัดสารเคมี ของโรงเรียนบ้านป่าถ่อน ต.ท่าก๊อ อ.แม่สรวย จ.เชียงราย

● **ต้นแบบการจัดการสุขภาพองค์รวม** ชุมชนบ้านดงน้อย ต.ดงน้อย อ.ราชสาส์น จ.ฉะเชิงเทรา

● **การทำบัญชีรายวันสานสัมพันธ์ครอบครัว** จากโรงเรียนสะตอ ขยายสู่ 15 โรงเรียนของจังหวัดตราด

● **การผลิตข้าวโดยใช้เครื่องสีข้าวโบราณ** ของคุณลุงสุวรรณ ไตรภพ ต.โคกม่วง อ.ภาชี จ.อยุธยา

● **มุมเพื่อนใจ** ของกลุ่มเยาวชนชุมชนมุสลิมนอกระบบใน อ.ไชโย จ.อ่างทอง ซึ่งจัดขึ้นเพื่อช่วยเหลือกลุ่มเพื่อนที่มีปัญหาหลังบำบัดยาเสพติด

● **การจัดการตลาดสีเขียว** ชุมชนคลองจินดา จ.สมุทรสาคร

● **การจัดการสิ่งแวดล้อมในสวนยาง** ของชุมชนชาวสวนยาง ต.โคกม่วง อ.เขาชัยสน จ.พัทลุง

● **ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการนำขี้แดดนาเกลือมาทำปุ๋ยหวาน** จ.สมุทรสงคราม

ฯลฯ

7. บทสรุป

การเคลื่อนไหวเพื่อร่วมผลักดัน **(ร่าง)** พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติของคนไทยถือเป็นนวัตกรรมทางสุขภาพระดับโลกที่มิได้เน้นเพียงการใช้มาตรการทางการเงินเพื่อปฏิรูประบบบริการทางการแพทย์ แต่เน้นการขับเคลื่อนสังคมและการประสานพลังทางวิชาการ สังคม และการเมืองโดยมีรูปแบบกลไกที่ชัดเจน นับตั้งแต่การเปิดให้ประชาชนและทุกฝ่ายในสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการ ยกร่างกฎหมายตลอดจนการผลักดันกฎหมายเข้าสู่กระบวนการทางนิติบัญญัติที่ผ่านมาจนถึงบัดนี้ ถือเป็นบทบาทของการเมืองภาคพลเมืองและการเมืองแบบมีส่วนร่วมตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ดังนั้นนอกจากความมุ่งหมายที่จะมี **(ร่าง)** พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติให้เป็นกฎหมายแม่บทด้านสุขภาพของคนไทยแล้ว กระบวนการตรา **(ร่าง)** พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติครั้งนี้ยังเป็นประสบการณ์อันยิ่งใหญ่ของสังคมไทย ดังที่ *นพ.ดร.โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยสังคมและสุขภาพกล่าวไว้น่าคิดว่า* **"ประเทศไทยเป็นประเทศแรก ๆ ของโลก ที่ชวนกันมองเรื่องสุขภาพกว้างออกไปจากมิติทางการแพทย์ไปจนถึงเรื่องสุขภาวะ มีการชวนกันทำกฎหมายแม่บทด้านสุขภาพให้เป็นธรรมนูญสุขภาพ เปิดช่องทางให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมสร้างนโยบายสาธารณะ ร่วมคิดร่วมทำกิจกรรมและร่วมผลักดันการสร้างสุขภาวะ เป็นการมองเห็นคุณค่าและศักดิ์ศรีของทุกฝ่ายในสังคม**

เป็นการมองทางบวก บทเรียนตรงนี้มีค่ามากสำหรับการเรียนรู้ของประเทศอื่น ๆ ในโลก"

จากการทำงานขับเคลื่อนเพื่อผลักดัน **(ร่าง)**พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติที่ผ่านมานั้น ปรากฏชัดแล้วว่าลำพังหน่วยงานภาครัฐ ภาควิชาชีพ ภาคเอกชนและภาคประชาชนคงไม่อาจจะทำให้ **(ร่าง)** พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติเป็นจริงได้โดยง่าย โดยเฉพาะนับจากนี้ไป **(ร่าง)** พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติได้เข้าสู่กระบวนการนิติบัญญัติในสภาแล้วจำเป็นอย่างยิ่งต้องอาศัยกำลังและแรงสนับสนุนจากภาคการเมืองผู้มีหน้าที่ในการดูแลรับผิดชอบกระบวนการทางนิติบัญญัติโดยตรง นับตั้งแต่ผู้ทรงเกียรติอย่างสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร **(สส.)** สมาชิกวุฒิสภา **(สว.)** ตลอดจนภาคการเมืองในระดับท้องถิ่น

หากความฝันที่จะมี **(ร่าง)** พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติเพื่อคนไทยเป็นจริงประเทศไทยจะเป็นประเทศแรกๆ ของโลกที่มีกฎหมายแม่บทด้านสุขภาพที่เกิดจากความร่วมมือของทุกภาคส่วนเป็นกฎหมายฉบับแรกที่ภาคประชาชน ภาคการเมือง ภาครัฐและภาคเอกชน รวมใจ จับมือกันสร้างสรรค์ขึ้นมา และจะเป็นนิมิตหมายที่ดีของการแสดงบทบาทการเมืองภาคพลเมืองแบบสร้างสรรค์ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อทางประวัติศาสตร์ระบอบประชาธิปไตยของสังคมไทย

(ร่าง) พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ

คือ ธรรมนูญสุขภาพของคนไทย...
คือ กฎหมายแม่บทด้านสุขภาพของสังคมไทย...
เป็นร่างกฎหมายที่คนไทยหลายแสนคนร่วมกันยกร่าง
และมีคนไทยกว่า 4 ล้าน 7 แสนคนร่วมลงชื่อสนับสนุน

กฎหมายของประชาชน
ต้องสร้างโดยประชาชน
เพื่อความผาสุกของประชาชน
บนผืนแผ่นดินไทย

ห้องสมุด ๑๐๐ ปี เสม พริ้งพวงแก้ว
00002984

สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ National Health Syst
ชั้น 2 อาคารด้านทิศเหนือของสวนสุขภาพ (ถ.สาธารณสุข
ภายในบริเวณกระทรวงสาธารณสุข ถ.ติวานนท์ อ.เมือง จ.นนทบุรี 11000
Ministry of Public Health, Tiwanon Rd. Nonthaburi 11000, Thailand
Tel: (66-2) 590-2304 Fax: (66-2) 590-2311
E-mail Address: hsro@hsro.or.th Homepage: http://www.hsro.or.th